

Un număr vechi 1 leu

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICA — FINANȚE

DIRECTOR : D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR : I. N. CESĂRESCU

ABONAMENTUL

pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Străinătatea : 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCURESCI

6, Splaiul Brâncoveanu Voevod, 6

Vis-à-vis de Palatul Justiției

S U M A R

Despre prescrierea acțiunii în anulare sau în rescisiune, de d. D. Alexandresco.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ :

Curtea de casație, s. I : B. Henich cu Primăria orașului Bârlad.

Idem, s. II : Nae Ionescu și alții cu Stoica Anghel Geta și Alecu Alanasescu.

Idem : Direcțiunea căilor ferate cu Societatea română de sticlărie.

Idem : Eugenia D. Zalariu.

Curtea de apel din București, s. I : Victor Radovici cu St. Bogacer.

Informațiuni, Bibliografie.

DESPRE PRESCRIEREA ACȚIUNEI

IN

ANULARE SAU ÎN RESCISIUNE

Art. 1900 din Codul civil a dat loc la mai multe dificultăți; de aceea ne propunem de a-l comenta într-o serie de articole. În studiul de față vom expune câte-va principii generale asupra acestui text, iar în acele următoare vom examina: Acțiunile supuse prescripției statornicite de acest text; Dacă regula romană *Quæ temporalia sunt ad agendum, perpetua sunt ad excipiendum* mai este sau nu admisibilă în dreptul modern, și în fine, vom vedea care este punctul de plecare a prescripției statornicite de acest text.

Comentariul art. 1900 din Codul civil.

I. Generalități.

În toate cazurile în care legea n'a dispus altfel⁽¹⁾, acțiunea pentru anularea sau rescisiunea⁽²⁾

⁽¹⁾ Un caz în care legea a dispus altfel, admitând o prescripție mult mai scurtă (noșdecî zile), se găsește în art. 1512, în materie de societate. Vezi și art. 163, 165, 167 C. civ., care regulează un sistem special de prescripție în materie de căsătorie.

⁽²⁾ În dreptul vechi francez, se făcea o mare deosebire între acțiunea în nulitate și cea în rescisiune. Cea dintâi,

unei convențiuni se prescrie prin *dece* ani, ȳice § 1 al art. 1900. Interesul public cerea ca, în specie, termenul prescripției să fie mai scurt de cât acel ordinar, pentru ca drepturile părților contractante și a celor de al treilea să nu rămăe

care avea de cauză violarea regulilor de drept pozitiv, se introducea *de plano*, fără nici o formalitate prealabilă, înaintea tribunalelor competente și era în genere supusă prescripției *de trei-deci de ani*; pe când cea de a doua, care avea multă asemănare cu *restitutio in integrum* de la Romani, și se întemeia pe violarea principiilor de echitate (dol, violență, lesiune), nu putea din contra fi intentată de cât în urma dobândirii unei scrisori de rescisiune de la Parlament (Curte superioară de justiție), și era supusă prescripției *de dece ani*. Astăzi, aceste două acțiuni nu formează de cât una singură. Ea se intentează în acelaș mod, se prescrie prin acelaș laps de timp (art. 1900) și are de obiect acelaș scop, adecă anulara, desființarea sau *stricarea* obligațiunei, după cum se exprimă art. 1900. Aceste principii sunt admise de toți autorii afară de Toullier (IV, partea I, 521), după care acțiunea în nulitate ar fi aceea care ar tinde a face să se constate inexistența obligației, iar acțiunea în rescisiune, cea care ar tinde la desființarea unei obligații ce ar produce un efect. Marcadé (IV, 873) dovedește însă foarte bine cât de greșită este teoria lui Toullier. Cpr. Marcel Planiol, *Tr. élément. de dr. civil* (Paris 1900), II, 1327 urm. Boissonade, *Projet de C. civ. pour l'Empire du Japon*, II, 652, p. 746. Thiry, III, 96. Baudry, II, 1152. T. Huc, VIII, 187. Demolombe, XXIX, 26. Laurent, XVIII, 527. Mourlon, II, 1488. Vigié, II, 1562, 1563. Massé, *Dr. comm.*, IV, 2351. Pand. fr., *Oblig.*, I, 6266 urm. Aubry et Rau, IV, § 332, *in fine*, p. 247. Acollas, *Manuel de dr. civil*, II, p. 918, nota 3 și toți autorii, afară de Toullier (*loco supra cit.*). Cu toate că acțiunea în nulitate și în rescisiune este astăzi tot una, legiuitorul francez și al nostru, după densusul, prin o amintere a distincțiunei de altă dată, întrebuițează cuvântul *rescisiune* (Codul fr. mai întrebuițează încă câte odată cuvântul *restituție*), de câte ori este vorba de lesiune (art. 1157 urm.), iar cuvântul *nulitate*, de câte ori este vorba de eroare, dol, violență sau incapacitate (Cpr. art. 954, 955, 957, 961, 1900, etc). Art. 793 întrebuițează însă cuvântul rescisiune, de și în acest text nu este vorba de cât de dol sau violență, iar art. 959, acel de *restituțiune*, de și în acest text este vorba de violență. Legiuitorul este deci departe de a avea o terminologie precisă.

un timp prea îndelungat în incertitudine. S'ar putea chiar admite un termen și mai scurt față cu dificultățile la care adese ori dă loc dovedirea faptelor care viciază consimțământul, după cum a făcut Codul italian în care acest termen este redus la *cinci ani* (art. 1300) ⁽³⁾.

Alte legislațiuni au admis un termen și mai scurt. «Acțiunea în anulare se prescrie prin *patru ani*», dice art. 1301 din Codul spaniol promulgat la 1889. Termenul de *patru ani* era admis și în vechile noastre legiuri: «Dritul restituției, adecă a întoarcerii înapoi în starea de mai înainte, care se cere cu cuvânt de frică, sau de vicleșug, ori de nevérsnicie, sau de dreaptă amăgire, ori de lipsire din patrie, sau de înstrăinarea a lucrului gălcevit urmată în vremea procesului, sau spre păgubirea creditorilor, se stânge, dice art. 1959 din Codul Calimach (art. 1487 C. austriac), în termen de *patru ani* (în Codul austriac *trei ani*) ⁽⁴⁾, care la sprevréstnici se socotește după împlinirea vârstei de douăzeci și cinci de ani, ear nu întru toate, ci în câte lucruri amăgindu-se pe sineș, sau prin alții, au perdut, ori n'au câștigat, ori s'au îndatorit».

Termenul de patru ani, care este admis și în Codul lui Andronaki Donici (§ 3, capit. 29, *in fine*), este luat din legislația lui Justinian ⁽⁵⁾.

În vechiul drept roman, acest termen era de un an (*annus utilis*) atât pentru majori cât și pentru minori ⁽⁶⁾. Constantin stabilind dispoziții deosebite pentru Roma, Italia și cele-l'alte provincii ⁽⁷⁾, Justinian a înlocuit termenul de un an prin acel general de patru ani consecutivi (*quadrienium continuum*) ⁽⁸⁾.

(3) Eată cum se exprimă acest text: «*Le azioni di nullità o di rescissione de un contratto durano per cinque anni, in tutti i casi nel quali non siano state ristrette a minor tempo da una legge particolare*».

(4) «*Müssen binnen drei Jahren geltend gemacht werden. Nach Verlauf dieser zeit sind sie verjährt*».

(5) L. 7, Pr., Cod., *De temporibus in integrum restit.*, 2, 53.

(6) L. 19, Dig., *De minoribus*, 4, 4; L. 1, § 1; L. 28, § 3 și 4, Dig., *Ex quibus causis majores*, etc., 4, 6;—L. 7, Pr., Cod., *loco supra cit.*

(7) L. 2, Cod. Theod., *De in integrum restit.*, 2, 16.

(8) L. 7, Cod., *loco supra cit.*—Cpr. Savigny, *System des heutigen römischen Rechts*, VII, § 340, p. 254 urm. (ed. germană). Goudsmit, *Cours de Pandectes (Pandekten-System)*, I, § 119, p. 353. Wangerow, *Lehrbuch der Pandekten*, I, § 180, observ., etc.

Termenul de *dece ani*, admis în legislația actuală, își are origina sa în ordonanța din 1510 (art. 46), dată la Lyon de Ludovic al XII-lea și în cea a lui Francisc I din 1535 (capit. 8, art. 30). Acest termen de *dece ani* nu era însă admis, după cum am văzut (*supra* nota 1), de cât în privința acțiunii în rescisiune, căci acțiunea în anulare nu se prescria de cât prin *trei-deci de ani*.

Dispoziția art. 1900 se întemeiază pe o presumpție de renunțare sau de confirmare. În adevăr, de câte ori termenul de *dece ani* a trecut fără nici o reclamație din partea aceluia care are acțiunea în anulare sau în rescisiune, legea presupune că el a renunțat tacitamente la beneficiul acțiunii sale și, prin urmare, a confirmat actul pe care el putea să'l atace: «Trecerea timpului determinat de lege fără nici o reclamație, lasă a se presupune confirmarea», a dis Jaubert în raportul său către Tribunal. Art. 959 consacră implicit aceiaș idee când dice «că convenția nu poate fi atacată pentru cauză de violență, dacă, după încetarea violenței, convenția s'a aprobat expres sau tacit, sau dacă a trecut timpul desfipt de lege pentru restituție» ⁽⁹⁾.

Dar dacă autorii sunt de acord asupra temeiului prescripției statornicite de art. 1900, se controvează însă chestiunea de a se ști dacă termenul statornicit de acest text este un termen fatal a cărui expirare produce o decădere, sau dacă el constituie o adevărată prescripție supusă, ca atare, tuturor regulilor privitoare la suspendarea și interpretarea prescripției.

Pentru a susține că art. 1900 nu statornicește o adevărată prescripție, s'a dis că acest text nu vorbește nici în una din dispozițiile sale de prescripție, așa că dacă presupunem cazul în care un minor sau un interzis ar fi succedat unui major, care ar fi avut în patrimoniul său o

(9) Cpr. Baudry, II, 1163. Vigié, II, 1564. Laurent, XIX, 1. Marcadé, IV, 875. Colmet de Santerre, V, 265 bis I. Duranton, XII, 538. T. Huc, VIII, 188. Aubry et Rau, IV, § 339, p. 270, text și nota 3. Larombière, IV, art. 1304, No. 25. Pand. fr., I, 6760. Thiry, III, 103. Demolombe, XXIX, 50. Leroux de Bretagne, *Nouv. tr. de la prescription*, II, 1112, 1122. Vazeille, *Prescription*, II, 546. Bufnoir, *Propriété et contrat* (Paris, 1900), p. 650, 657, 738 urm., etc. Dim. Tazlaoanu, *Revista de drept și sociologie*, No. 6 din 15 Martie 1900, p. 571. Cas. fr. Sirey, 91. 1. 149. D. P. 91. 1. 455.

acțiune în anulare cărmuită de art. 1900, prescripția care curgea contra majorului nu va fi suspendată în folosul minorului său interzisului conform art. 1876 C. civ. ⁽¹⁰⁾. Părerea generală este însă că art. 1900 a organizat o adevărată prescripție, căci a ține că o acțiune trebuie să fie exercitată sub pedeapsă de decădere în termen de zece ani, este a ține, în alte cuvinte, că această acțiune se prescrie prin zece ani. Aceasta era și părerea lui Pothier ⁽¹¹⁾ de la care nu se poate crede că redactorii Codului actual s'ar fi depărtat. Acest sistem este cu atât mai admisibil la noi, cu cât art. 1900, care, în Codul francez, figurează la titlul obligațiilor, a fost transportat de legiuitorul nostru la titlul prescripției.

Prin urmare, prescripția statornicită de art. 1900 este supusă regulilor de drept comun privitoare la întreruperea și suspendarea prescripției ⁽¹²⁾.

(Va urma)

D. Alexandresco

JURISPRUDENTĂ ROMÂNĂ (JURISPRUDENCE ROUMAINE)

Curtea de casație, secția I | Cour de cassation, 1° chambre

17 Ianuarie 1901

17 Janvier 1901

Președenția D-lui A. Giani, Consilier
B. Henich cu Primăria orașului Bêrlad

Présidence de M. le Conseiller A. Giani
B. Henich contre Commune de Bêrlad

Nemotivare. — Expertisă ordonată de tribunal. — Omitere de a se pronunța asupra ei. — Art. 123 Pr. civ. — Casare.

Jugement non motivé. — Expertise ordonnée par le tribunal. — Omission de se prononcer sur les conclusions des experts. — Art. 123 du nouveau Code de proc. civ. (99 proc. génev.). — Cassation.

Este nemotivată și prin urmare casabilă hotărîrea prin care tribunalul nu se pronunță asupra unei expertise ordonată de densus și respinge acțiunea ca prematură.

C'est rendre un jugement non motivé et, par conséquent, susceptible d'être cassé que de rejeter une action comme prématurée, et sans s'être prononcé sur les conclusions d'une expertise ordonnée cependant par le tribunal.

⁽¹⁰⁾ Cpr. Duranton, XII, 548. Massé-Vergé, III, § 584, p. 479. Toullier D., IV, partea I, 615.

⁽¹¹⁾ Cpr. Pothier, Pr. civ., X, 746, p. 357 și Vente, III, 347. Veți și L. 19, in fine, Dig., De minoribus, 4, 4.

⁽¹²⁾ Cpr. Marcadé, IV, 878 și Prescription, art. 2252—2256, No. 1, p. 155. Mourlon, II, 1492. Planiol, II, 1346. T. Huc, VIII, 189. Pand. fr., Oblig., I, 6764. Duvergier asupra lui Toullier, IV, partea I, 461, nota a. Demolombe, XXIX, 134. Baudry, II, 1162. Vigié, II, 1565. Laurent, XIX, 4. Valette sur Prondhon, II, p. 506. Solon, Nulités, II, 493. Vazeille, Prescription, II, 572. Demante et Colmet de Santerre, V, 265 bis III urm. și VIII, 359 bis VI. Bufnoir, op. cit., p. 735 urm. Thiry, III, 109. Acollas, II, p. 920. Leroux de Bretagne, op. cit., II, 1120, 1171.

Decisiunea 21/901.—Casată sentința trib. Tutova No. 559/99 în urma recursului făcut de B. Henich în proces cu Primăria Bêrlad.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut de d-l președinte Gr. Lahovari, și

Pe d-l avocat P. Borș, în dezvoltarea motivelor de casare în lipsa intimatelor;

Deliberând,

Asupra mijlocului de casare invocat în următoarea cuprindere:

«Eces de putere și nemotivare. Am construit podul coform contractului de locațiune, s'a făcut de primărie recepția lui provisorie și chiar garanția de 1100 lei mi s'a restituit. Aveam dreptul a pretinde facerea recepției definitive și restituirea reținerilor de 10 % în sumă de 752 lei. Primăria a refuzat, pe cuvânt că lemnăriile puse la podeală erau mai scurte de cum m'ași fi obligat prin devis. Spre a precisa acest punct al litigiului, adică dacă lemnăria întrebuițată de mine la construirea podului a fost în condițiunile devisului, tribunalul a numit o expertisă. Aceasta făcându-se prin ea, se constată lămurit că orî-ce material, numai atunci poate fi întrebuițat de antreprenor, când inginerul 'l admite (art. 26 al devisului) și apoi primăria nu a exibat vre-un ordin al inginerului că nu permite antreprenorului ca să așeze podele scurte, or, această expertisă rânduia de însuși tribunal, care face o probă deplină în favoarea cererii mele, urma să fie discutată, examinată de instanța de fond, care numai respingînd'o avea facultatea aprecierii suverane. Tribunalul absolut nu statuiază nimica și nu se pronunță asupra acestor probe, și care formează mijlocul esențial de apărare, ceia ce constituie un exces de putere și nemotivare».

Avînd în vedere sentința supusă recursului, din care rezultă, că recurentul B. Henich luase în antreprisă de la primăria comunei Bârlad—intimată azi în recurs—facerea unui pod peste apa Bârlad, cu contract, în care se stipula ca reținerile de 10% din valoarea lucrării să nu i se restituie de cât după ce recepțiunea definitivă va fi fost făcută de o comisiune anume prevăzută în acest contract, că, după terminarea lucrării acea comisiune găsind că podeala nu este făcută conform devisului, a refuzat recepțiunea definitivă și primăria a refuzat restituirea garanției;

Că antreprenorul Henich intentînd acțiune primăriei pentru restituirea acelei garanții, precum și pentru un supliment de lucrare ce pretindea că făcuse, după ordinul și cu învoiala primăriei, judele ocolului II Bârlad, prin cartea de judecată cu No. 557/98 a respins acțiunea ca neîntemeiată; că, Henich făcînd apel contra acestei cărți de judecată, trib. prin sentința supusă azi recursului, a admis ca fondată pretențiunea

Aubry et Rau, II, § 214 p. 492 (ed. a 5-a), p. 336 din ed. a 4-a. Larombière, IV, art. 1304, No. 32. Merlin, Répert. V^o Rescision, No. 5 bis și Quest. cod. V^o, § 5. Em. Protopopescu-Pache, Dreptul din 1874, No. 51. Cpr. C. Agen și Cas. fr. D. P. 51. 2. 53. Sirey, 51. 2. 780. D. P. 85. 1. 101

recurentului pentru suma de 700 lei, valoarea lucrărilor suplimentare, și a respinso ca prematură pentru restituirea sumei de 752 lei, valoarea reținerilor, pe motiv că comisiunea întocmită conform contractului, găsisse că podeala nu este făcută după devis și refuzase recepțiunea acelei părți din lucrare, așa că până la punerea altei podele cu grinzile în lungimea prevădută în devis, antreprenorul să nu poată reclama restituirea garanții;

Având în vedere că antreprenorul a pretins dinaintea tribunalului, că toată lemnăria, prin urmare și podeala întrebuițată de dânsul la construirea podului, a fost în condițiunile devisului, în care devis era prevădută lățimea podului de 5 m. 60 cm., iar nu lățimea grinzilor puse la podeală, după cum se cerea de primărie;

Că spre a se precisa aceste puncte de litigiu tribunalul a ordonat a se face o expertisă; că prin actul de expertisă dresat în cauză expertul a constatat că, în conformitate cu devisul (art. 26) ori-ce material, numai atunci poate fi întrebuițat de antreprenor, la pod, după ce va fi fost mai întâi admis de către inginerul primăriei care supraveghia lucrarea; că, față cu această expertisă efectuată în cauză, antreprenorul a susținut la tribunal că întru cât s'a constatat că lemnăria întrebuițată la facerea podului, a fost primită de inginerul primăriei mai înainte de a fi întrebuițată și întru cât primăria nu a dovedit că inginerul său a refuzat să primească podele scurte în loc de lungi, apoi alegațiunea primăriei că grinzile așezate la pod, n'ar fi în conformitate cu devisul, nu putea fi ținută în seamă și dar motivul pe care dânsa a refuzat restituirea reținerilor nu era întemeiat;

Considerând că tribunalul prin sentința atacată nu se ocupă câtuș de puțin de concluziunile expertisei ce se ordonase a se face de chiar dânsul și respinge acțiunea antreprenorului pe motivul că comisiunea de recepțiune a lucrărilor este prevădută în chiar contract, care după art. 969, constituie legea părților, fără însă a spune pentru ce respinge expertisa ordonată de dânsul în cursul procesului; ast-fel instanța de fond, judecând acest proces a pronunțat o hotărîre nemotivată care urmează a fi casată.

Pentru aceste motive, Curtea, casează, etc.

Curtea de casație, secția II

23 Ianuarie 1901

Cour de cassation, 2e chambre

23 Janvier 1901

Președinția D-lui N. Mandrea, Președinte
Nae Ionescu și alții cu Stoica Anghel Gheta și Alecu Atanasescu

Présidence de M. N. Mandrea, Président
Nicolas Ionesco et autres contre Stoica Anghel Gheta et Alexandro Athanasesco

Ordonanță de adjudecare. — Tablou de ordine. — Ne semnarea lui de judecător și de greșier. — Inexistent. — Casare. — Art. 569, 573 Pr. civ.

Jugement d'adjudication. — Tableau des ordres. — Défaut de signatures du juge commissaire et du greffier. — Inexistence. — Art. 569 (supprimé par le nouveau Code) 573 (remplacé par l'art. 506 bis du nouveau Code de proc. civ.) — art. 635, 636, 640, 643 du Code de proc. genevoise.

Tablou de ordinea creditorilor

Le tableau de l'ordre des créan-

este neexistent când nu e investit cu formele cerute de lege și anume subscrierea judelei comisar și a greșierului; iar ordonanța ce se dă este casabilă.

ciers est considéré comme inexistent s'il n'est pas revêtu des formes prévues par la loi, et, spécialement, de la signature du juge commissaire et du greffier, et le jugement d'adjudication rendu en ces conditions, est susceptible d'être cassé.

Decisiunea 24/901. — Casată ordonanța de adjudecare a trib. Vlașca No. 45/900 în urma recursului făcut de Nae Ionescu și alții, în proces cu Stoica Anghel și Alecu Atanasescu.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut de d. consilier G. Liciu;

Pe d. avocat Urlică în desvoltarea motivelor de casare; și

Pe d. avocat Parisianu în combateri.

Deliberând,

Asupra motivului IV de casare:

«Violarea art. 753 Pr. civ. tabloul de ordinea creditorilor nefiind făcut».

Considerând că facerea unui tabloă de ordinea creditorilor conform art. 569 și următorii din Pr. civ. veche este imperios cerut;

Că în cazul de față nu este asemenea tabloă, întru cât actul ce se află la dosar intitulat tabloă, nu e investit de formele cerute, nefiind subscris de judele comisar și de greșier;

Că din acest punct de vedere motivul fiind întemeiat, el urmează a fi admis.

Pentru aceste motive, Curtea, admitând motivul IV de casare și fără a mai discuta cele-lalte mijloace de casare, casează, etc.

24 Ianuarie 1901

24 Janvier 1901

Președinția D-lui N. Mandrea, Președinte
Direcțiunea Căilor Ferate cu Societatea română de sticlărie

Présidence de M. N. Mandrea, Président
Direction des chemins de fer contre Société roumaine de verrerie

Despăgubiri. — Lipsa de folosință a usufructuarului. — Motivare suficientă. — Considerentele hotărîrii. — Dreptul nului proprietar.

Dommages-intérêts. — Défaut de jouissance de l'usufruitier. — Arrêt suffisamment motivé. — Motifs de l'arrêt. — Droits du nu-propiétaire.

Expropriere. — Comisiune de arbitri. — Cerere de daune. — Art. 33 și 58 legea de expropriere.

Expropriation. — Commission d'arbitres. — Demande en dommages-intérêts. — Art. 33 et 58 ne la loi d'expropriation.

1. Usufructuarul are drept la despăgubiri pentru lipsa de folosință a usufructului său când terenul asupra căruia exercita ael usufruct a fost expropriat și dacă dispoziivul hotărîrii care adjudecă aceste despăgubiri usufructuarului nu se exprimă în mod clar că dă aceste despăgubiri pentru lipsa lui de

1. L'usufruitier a droit à des dommages-intérêts, pour défaut de jouissance, toutes les fois que le fonds, objet de l'usufruit, a été exproprié. Il suffit qu'il ressorte des motifs de l'arrêt que les dommages-intérêts, accordés à l'usufruitier, l'ont été à titre de compensation pour son défaut de jouissance, dût le dispositif

folosință, din considerantele hotărîri se poate vedea acest lucru. Dar în nici un caz nu se poate interpreta hotărîrea că s'ar fi alocat nudului proprietar o parte din despăgubiri întru cât acesta nu a fost chemat și n'a figurat în instanță.

2. Cererea de daune provenită din exproprierea unui teren este intempestivă întru cât nu s'a făcut înaintea comisiunii de arbitri cererea de indemnisație, cu care ocazie comisiunea ar fi fost în poziție să discute și să aprecieze daunele.

de l'arrêt ne pas énoncer, clairement, ce fait. Mais on ne saurait en aucun cas, induire, par voie d'interprétation de l'arrêt, qu'une fraction de ces dommages-intérêts a été allouée au nu-propriétaire, si celui-ci n'a été ni assigné ni présent à l'audience.

2. La demande en dommages-intérêts, éprouvés par suite de l'expropriation, est intempestive si elle est formulée devant toute autre autorité que la commission des arbitres: celle-ci étant seule en mesure de les discuter et d'en apprécier la valeur.

Decisiunea 28/901. — Respins atât recursul făcut de Direcția căilor ferate române cât și pe acel făcut de Societatea de sticlărie în contra decisiiei Curței de apel din București, s. III, No. 148/900.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-nul consilier D. Alexandrescu;

Pe d-nul avocat Petre Borș în dezvoltarea motivelor de casare și în combateri;

Pe d-nul avocat Brezeanu în combaterea recursului societății și în dezvoltarea motivelor recursului său;

Deliberând,

Asupra motivului I din recursul societății de sticlărie:

«Exces de putere și violarea lucrului judecat.

«În privința construcției pe cei 225 m. p.

«Administrația căilor ferate române și schimbă în apel apărarea, susținând că societatea noastră nu poate fi considerată ca proprietară, ci numai locatară deci nu i se cuvine ca indemnisație de cât privațiunea folosinței. Curtea aprobă indemnisația arbitrilor și obligă pe administrație a plăti 551 lei pentru teren și 4000 lei pentru construcție fără a motiva, care sumă mi se atribue. Dovedim că societatea e proprietară din actele următoare: planul, tabela parcellară No. 19, oferta administrației, petiția introductivă a administrației, concluziile administrației și hotărîrea arbitrilor.

«Dar în favoarea noastră stă hotărîrea de expropriere a tribunalului Prahova No. 419,98 care nefiind atacată cu recurs a rămas definitivă, executorie și oposabilă, din care se constată că noi suntem proprietari. Misiunea Curței conform art. 51 și 53 leg. expropriierilor era de a determina indemnisația convenită expropriatului, ponderând oferta și cererea.

«Ea nu poate depăși limitele competenței sale și a statua asupra drepturilor și calității ce expropriatul ar avea asupra lucrului, acest lucru fiind statuat de tribunalul Prahova; ori Curtea a excedat atribuțiunile sale, și a violat puterea lucrului judecat.

Având în vedere decisiunea supusă recursului;

Considerând că în cât privește terenul de 225 m. p., declarat expropriat de Direcția căilor ferate, pentru mărirea gării Azuga, Curtea de apel stabilește prin considerentele decisiunii sale că, acest teren fiind proprietatea particulară a Majestății Sale Regelui, societatea de sticlărie nu are decât un drept de folosință asupra

acelui teren și pentru despăgubirea societății de perderea acestui drept Curtea de apel ținând seamă de elementele de apreciere ale arbitrilor 'l fixează la suma de lei 515 iar 4000 lei acordă pentru clădirea după acel teren;

Considerând că nu poate fi îndoială sub ce titlu și pentru ce se acordă sumele de lei 515 și de lei 4000 și cui se acordă, — că dacă dispozitivul se mărginește a dispune că se acordă 515 lei pentru teren și 4000 lei pentru casă înlocuimea dispozitivului, dacă e, dispare, când recurgem la considerente care servă a lămuri și a interpreta dispozitivul, că din considerente rezultă că procesul pentru expropriere a fost între expropriantul Direcția căilor ferate și expropriatul, adică societatea de sticlărie, — că acesta se priviază de o casă și de folosința unui loc, a căror proprietate era a Majestății Sale Regelui, astfel că societatea ca chiriașă sau usufructuară, prin expropriere, perde dreptul de folosință pe un număr de ani, a locului și a casei, că dar societatea avea să fie despăgubită pentru perderea acestui drept, și apreciind și ținând seamă de împrejurări, Curtea găsește că se cuvine ca direcția să dea societății pentru perderea folosinței locului 515 lei și pentru perderea folosinței casei 4000 lei.

Că ast-fel necalitatea incriminată de recurent dispare și motivul are a fi respins ca neîntemeiat.

Asupra mijlocului II din recursul societății de sticlărie:

«Esces de putere, omisiune esențială, și gravă eroare de fapt.

«În privința dreptului de folosință asupra terenului.

«Curtea asupra acestui cap al cererii noastre adoptă motivele din sentința arbitrilor și mi'l respinge, anume că nici casa regală, nici noi am avisat pe direcție ca acum să se discute daunele ce societatea pretinde ca locatară.

«La Curte am dovedit că am avisat pe administrație asupra dreptului de folosință asupra terenului în cestiune probă răspunsul nostru la oferta administrației din registrul copiar când am arătat că noi avem drept de locatară obținut printr'un contract autentic de la Majestatea Sa Regele pe termen de 30 ani, că cerem ca indemnitate lei 105040 despăgubire totală și dacă Administrația refuză a plăti, atunci este invitată ca conform art. 38 din legea de expropriere să sesizeze prin primul procuror al tribunalului Prahova, juriul ca să reguleze cuvenita indemnitate, unde vom rezolva pretențiunile noastre. Noi conform art. 33 leg. de expr. am avisat la timp la tribunal ca și la Curte am luat concluziuni în această privință și am atras atențiunea instanțelor de indemnitate și că conform art. 58 legea expr. se impune adjudecarea și a tutulor daunelor ce rezultă din expropriere.

«Curtea trebuia să examineze și să se pronunțe asupra acestei probe exhibate pentru prima oară înaintea sa, și care era să rezolve litigiul în favoarea noastră Curtea omite esențial și cade și în o eroare gravă de fapt, săvârșind și un exces de putere, căci cererea nu ne putea fi refuzată ca prematură și caducă, întru cât faptul neglijenței direcției de a se conforma art. 38 leg. expr. nu poate constitui un fine de neprimire care să ne debuteze din cererea noastră».

Considerând că în cât privește terenul de 10504 metri pătrați, declarat expropriat prin sentința tribunalului No. 419/98, comisia de arbitrii prin decizia sa, constată și declară că pentru acest teren, nici Direcția căilor ferate, nici proprietarul, nu a făcut cerere pentru a fi supus comisiunei de arbitrii ficșarea indemnizației, cu care ocaziune numai comisiunea ar fi fost în drept a discuta și aprecia daunele societății de sticlărie, prin lipsa de folosință a acestui teren ;

Că prin urmare, cu drept cuvânt comisiunea de arbitrii a declarat intepestivă cererea de daune făcută de societate pentru acest teren, și dar și acest mijloc are a fi respins ca neîntemeiat.

In ce privește motivul de casare invocat de Direcția căilor ferate :

«Esces de putere, eroare grosieră de fapte și omisiune esențială. Prin efectul unei erori la I-a instanță am considerat fabrica de la Azuga ca proprietară a fondului care formează parcela 19 și am oferit suma de 2257 lei și 80 bani pentru acest fond. Comisia arbitrilor ne condamnă la suma de 4515 lei pentru teren și construcție. Recunoscând eroarea am apelat cerând Curței să acorde societății numai despăgubiri ca locatară și pentru privațiunea dreptului de folosință, rezervând despăgubirile pentru fond Casei Majestății Sale Regelui.

«Curtea însă recunoscând că nu se cuvine fabricii de cât despăgubiri, pentru lipsa de folosință, menține țifra acordată de tribunalul arbitral, omițând a se pronunța dacă i se cuvin despăgubiri, și ce anume despăgubiri».

Considerând că după acest motiv ar fi aceiași nelămurire sub ce titlu s'ar fi acordat 515 lei, că prin respingerea motivului propus de societate, s'a arătat că nu este nici eroare, nici nelămurire, și că se arată că ceia ce se acordă, se acordă pentru pierderea dreptului de folosință numai societății ;

Că nu poate să se comită o confuzie și să se acorde o sumă ca despăgubiri pentru teren chiar proprietarului expropriat, în speță Majestății Sale Regelui, — fiind că ar fi trebuit ca administrația averii private a Regelui să fi fost chemată și să figureze ceia ce nu s'a făcut, și nici nu se poate zice că ar putea fi îndoială asupra acestui punct ;

Că de aceia și acest motiv este neîntemeiat.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge ambele recursuri, etc.

22 Ianuare 1901

22 Janvier 1901

Președinția D-lui N. Mandrea, Președinte
Eugeniu D. Zalariu

Présidence de M. N. Mandrea, Président
Eugène D. Zalariu

Divergență. — Termenul judecării ei după 10 zile. — Art. 137 din legea organizării judecătorești. — Elementele falsului. — Constatarea lor. — Autor material. — Autor intelectual. — Art. 127 C. pen.

Divergence d'opinions. — Délai de dix jours pour la trancher. — Art. 137, loi de l'organisation judiciaire. — Eléments constitutifs du faux. — Constatation de ces éléments. — Auteur matériel. Auteur intellectuel. — Art. 127 du Code pénal (150, 151 francs).

1. Dispozițiunea art. 137 din legea de organizare judecătorească privitoare la termenul de judecarea divergențelor (10 zile) privind ordinea interioară a jurisdicțiilor, nu constituie un motiv de casare la îndămână părților când acea dispoziție nu s'a observat și s'a judecat divergența peste termenul de 10 zile.

2. Este indeferent dacă Curtea declară pe un inculpat ca autor intelectual și material în același timp, de si în fapt se constată că e autor material, destul numai să existe elementele falsului.

1. Les dispositions de l'art. 137 de la loi de l'organisation judiciaire, d'après lequel toute divergence doit être tranchée dans un délai de dix jours, étant relatives à l'ordre intérieur des juridictions, peuvent n'avoir pas été observées, et la divergence peut avoir été tranchée dans un délai plus long que celui fixé par la loi, sans qu'on puisse en tirer un motif de pourvoi.

2. Il est indifférent que la Cour déclare que l'inculpé est, en même temps, l'auteur intellectuel et l'auteur matériel d'un faux, bien qu'en fait il soit constant qu'il n'en est que l'auteur matériel, si les éléments constitutifs du faux existent en l'espèce.

Decisiunea 67/901. — Resping, recursul făcut de Eugeniu D. Zalariu, contra decisiunii Curței de apel Galați, s. I, No. 950/900.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut de d-l consilier I. Duca ;

Pe d-l avocat C. Cernescu în dezvoltarea motivelor de casare, și

Pe d-l procuror St. Stătescu în concluziuni ;

Deliberând,

Asupra motivului I de casare :

«Violarea art. 137 leg. de org. judecătorească. Onor. Curte în contra prescripțiilor citatului art. a fixat judecarea divergenței ce se ivise în complexul său după termenul fixat de lege».

Având în vedere decisiunea supusă recursului, prin care recurentul este condamnat la șase luni și o zi închisoare pentru faptul de fals în acte private ;

Considerând că de și este exact în fapt că Curtea de apel, făcând divergență în ce privește pe recurent, a fixat judecarea ei, după două luni, iar nu în termen de zece zile cum prevede art. 137 din legea organizării judecătorești, totuși, în lipsa unei sancțiuni formale pentru cazul când divergența s'ar judeca mai târziu de zece zile, nu se poate formula un motiv de casare în această privință, fiind-că acea dispoziție privește ordinea interioară a jurisdicțiilor care nu privește pe părți și pentru neobservarea cărora părțile nu pot recurge ;

Că de aceia mijlocul de casare, are a fi respins ca nintemeiat.

Asupra mijlocului al II-ea de casare :

«Violarea și rea aplicare a art. 127 C. pen. și nemo-tivare.

a) Onor. Curte de apel în fapt, că a și fi autorul intelectual al falsului, stabilește fără a motiva, și mă face răspunzător ca autor material al faptului indicat.

b) S'a aplicat greșit art. sus citat, căci în felul cum s'a redactat decizia, reținându-se faptele, nu s'a stabilit elementele componente ale delictului ce mi se impută, — în tot cazul nu se dovedește interesul fie moral fie material, care m'a condus la săvârșirea delictului ce mi se atribuie».

Considerând că prin decizie se declară că recurentul e autorul intelectual, că el este și autorul material al falsului săvârșit, că după părerea Curței nu tocmai deslușit exprimată, numai recurentul avea interesul la săvârșirea acelui fals, și 'n acest sens l' declară impropriu, că el e autorul intelectual, de vreme ce trebuia să argumenteze că recurentul având tot interesul la săvârșirea falsului, el a conceput fapta, a pregătit-o și

a săvârșito, și prin urmare el e chiar și numai autorul material;

Că însă așa cum Curtea și exprimă părerea, decizia nu poate fi supusă censurii de cât numai dacă s'ar dovedi că nu există elementele cerute pentru stabilirea falsului;

Considerând că în privința elementelor cerute instanța de fond are conștiința rechetitelor cerute pentru fals, și le și stabilește;

Că așa fiind motivul fiind neîntemeiat are a se respinge.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge recursul, etc.

Curtea de apel București
secția I

27 Noembre 1900

Președ. D-lui Ath. C. Kivu, Prim-Președ.

Victor Radoviči cu St.
Bogacer

Incendiū.—Responsdrea proprietarului.—Culpa sa dovedită cu martori — Despăgubiri. — Art. 999—1000 C. civ.

Proprietarul unei case este răspunzător de daunele cauzate locatarilor săi prin incendiul acelei case, când se stabilește din partea sa neglijență și neprevădere, chiar dacă nu se poate constata cu precisiune punctul de unde s'a început focul.

Decisiunea civilă No. 181/900

S'au ascultat d-nii avocați Al. Davidescu și Antonescu din partea apelantului, în desvoltarea motivelor de apel și d-l avocat G. Oprișeanu din partea intimatului în combateri;

Curtea deliberând,

Asupra apelului făcut de Victor Radoviči în contra sentinței cu No. 472 din 1900 a trib. Ilfov s.III:

Având în vedere motivele pe care se întemeiază apelantul ca să ceară reformarea sus notatei sentințe și în consecință, admiterea acțiunei sale în contra lui Ștefan Bogacer, ca să-i plătească suma de 25000 lei, daune interese, pentru pagubele ocașionate de incendiul caselor intimatului, în care locuia apelantul, și care motive sunt:

1° Focul a luat naștere de la mansardele cari aveau în loc de ziduri despărțitoare, niște pereți de scânduri, pe care se afla lipite coșurile de tablă de la sobele de fier, cari aprinzându-se de căldura de la sobe s'au aprins și acele scânduri, comunicându-se focul la învelitoare;

2° Valoarea mobilelor distruse și furate în acea învâlmășeală o dovedește cu martori cari atestă că se ridică la suma de 25000 lei;

3° Chiria de 750 lei plătită înainte pe semestrul 1899-1900 trebuie să-i fie restituită; căci proprietarul, în urma focului întâmplat, n'a mai fost în stare să-l facă a se folosi de imobil;

Cour d'appel de Bucarest
1-e chambre

27 Novembre 1900

Présid. de M. Ath. C. Kivu, Premier-Présid.

Victor Radoviči contre
Etienne Bogacer

Incendie.—Responsabilité du propriétaire.—Preuve de sa faute par témoins. — Dommages-intérêts. — Art. 999, 1000 du Code civil (1833, 1834 français).

Le propriétaire d'une maison est responsable, vis-à-vis de ses locataires, des dommages qui leur ont été causés par l'incendie de sa maison, quand de la negligence et de l'imprévoyance sont établies à sa charge, et cela même en l'absence d'une constatation précise de l'endroit où l'incendie a pris naissance.

Considerând că, la tribunal, reclamantul, pentru a dovedi atât imprudența lui Ștefan Bogacer, care a dat naștere faptului dăunător, cât și cuantumul pagubei suferită de densus, a recurs la proba testimonială, admisibilă în asemenea împrejurări;

Considerând că, din cercetarea locală, se degajează un fapt cert că incendiul a luat naștere de la mansarde; că este adevărat că nu s'a putut precisa punctul de unde s'a început focul, căci locatarii de la mansarde, care ar fi putut da informațiuni exacte în această privință, aproape asfixiați de fum, abea au avut timpul să fugă în cea mai mare desordine, lăsânduși tot avutul lor pradă focului și a furțișagului;

Că această circumstanță însă nu este de natură a depărta orice responsabilitate a intimatului pentru că martorul Ion Ionescu depune că în momentul în care a intrat acasă, adică la acele mansarde, a simțit un miros greu, provenit probabil de la aprinderea vre-unui coș de tablă; că, dar, e cert că servitoarea lui Bogacer, care făcea pe socoteala acestuia serviciu la locatarii de la mansarde, unde era, după spusa martorilor, un fel de otel garnit, din imprudență a făcut un foc așa de mare în cât s'a aprins coșurile de tablă, comunicându-se focul la pereții despărțitori de scânduri și de acolo la învelitoare;

Considerând că tot din această anchetă, se stabilește de judecător că, în adevăr, la mansarde se vedea urme de scânduri arse și de trestie ceia ce dovedește că mare parte din zidurile despărțitoare nu fuseseră de cărămizi; că dar prima greșeală a lui Bogacer este că și-a construit o astfel de casă, care la fie-ce moment putea pune în pericol viața și avutul locatarilor; că o altă imprudență, comisă tot de proprietar, consistă în faptul că a lipit coșurile de tablă de acei pereți de scânduri pe cari le-a perforat ca să prelungească prin pod coșurile, până le-a vârat într'un coș de zid, și acela construit în rele condiții, după cum arată martorii;

Considerând că în fine, intimatul a mai săvârșit o greșală că a luat în serviciul său o servitoare imprudentă care a făcut un mai mare foc de cât trebuia și de cât permitea localul ce voea a încălzi, și în același timp, din neglijență a abandonat supravegherea focurilor ce făcuse;

Considerând că o dată faptul imprudent și greșeala lui Bogacer puse în evidență, caută a examina dacă este dator vre o despăgubire și lui Radoviči, care nu locuia la mansardă, ci avea un apartament la I-iul etaj, unde nu a pătruns focul, și la ce sumă se ridică paguba cauzată;

Considerând că deși cu ocazia cercetării locale, nu se probează că focul a pătruns și la etajul în care locuia apelantul, însă mai toți martorii și agenții auxiliari ai parchetului, cari au făcut procesele verbale de constatarea faptelor, afirmă că focul coprinzând tot acoperișul, pompierii, pentru a-l localisa, a aruncat atâta cantitate de apă, în cât a pătruns prin tavane cari au căzut și din această pricină covoarele așternute pe jos în camerele apelantului s'au deteriorat; că tot acei martori arată că dupe ferestrele acelor încăperi se arunca mobila fără să se știe cine o asvârlea; că apoi însuși magistratul însărcinat cu această ap-

chetă constată că în acel apartament se mai afla parte din mobilele apelantului, precum: paturi de bronz, pian, dulapuri, toate stricate, ruginite și în așa stare rea, că nu mai pot fi utilizate;

Considerând că alți martori depun că, în timpul sinistrului, soldații care veniseră să dea ajutor ca să se scape mobilele din flăcări și să stingă focul, spargeau cuferele și furau ce găseau;

Că, prin urmare, este dovedit că tot ce constituia averea lui V. Radovici parte s'a stricat, iar parte s'a furat;

Considerând că martorii ascultați și cari cunoșteau casa lui Radovici, fiind în legătură de prietenie, evaluează toată acea mobilă cu efectele de îmbrăcăminte ale sale și ale familiei sale, la peste 30000 lei, alții la aproape 20000 lei;

Considerând că având de normă aceste evaluări ale martorilor, a căror onorabilitate și sinceritate Curtea nu are nici un motiv a le pune la îndoială, precum și poziția socială a d-lui Radovici, care după atestările martorilor, a ocupat funcțiuni importante, atât la Stat, cât și la fundațiunea Krețulescu, evaluează acea avere mobilă la peste 10500 lei;

Considerând că pentru paguba încercată, d-l Radovici a primit de la Societatea înființată pentru ajutorul acelor a căror avere s'a pierdut din cauza incendiului, etc. suma de patru mii lei; că dar suma cu care mai rămâne păgubit este de peste 6500 lei;

Considerând că nu se poate susține că Bogacer trebuia să plătească întreg prejudiciul cauzat, fără să se aibă în vedere ajutorul ce apelantul deja a luat, căci nu se poate presupune că acest incendiu a putut fi pentru dânsul un mijloc de înavuțire;

Considerând că pe lângă valoarea averii distrusă și pierdută din cauzele sus notate, apelantul are drept și la restul chiriei plătită prin anticipație de vre-o 700 lei;

Că, dar, Curtea fixează cifra de 7000 lei pe care Bogacer trebuie să o plătească lui Radovici;

Având în vedere că apelantul cu ocazia acestui proces a făcut cheltueli cu timbre, taxe și plată de avocați; că, după aprecierea Curței, aceste cheltueli se ridică la suma de 300 lei.

Pentru aceste motive, Curtea, în majoritate, admite apelul, etc.

(ss) Ath. C. Kivu, G. Flöişten, Em. Anastasiu, Gr. Ștefănescu.

grefier, Brătianu.

Opiniune

Având în vedere că pentru ca pretențiunea lui Radovici să fie considerată ca întemeiată, trebuie să se stabilească că incendiul a luat naștere din culpa sa și cel puțin din faptul lui Bogacer;

Considerând că pentru a dovedi aceasta, Radovici susține în primul loc că coșurile nu au fost măturate la timp și în al doilea loc că mansardele erau construite în mod defectuos, burlanele sobelor, traversând despărțitură de scânduri acoperite numai cu tencuială;

Considerând că prima aserțiune este combătută prin depunerea martorului Fischer care afirmă că a măturat coșurile mansardelor la 16 Octombrie;

Considerând că chiar martorul Miloteanu, care la primele cercetări afirmase contrariul, revine asupra arătatilor sale și înaintea judecătorului supleant, declară că nu știe dacă coșurile se măturau regulat sau nu;

Considerând asupra punctului al doilea care se aduce în sarcina lui Bogacer, că nu se dovedește cu precizie că mansardele erau construite în așa mod, în cât, izbucnirea incendiului era inevitabilă;

Considerând că din depunerea martorului Ionescu, rezultă că incendiul s'a produs în camera No. 5, iar din depunerea martorului Miloteanu că burlanele se aflau în pereți, numai între camerele No. 1, 3, 7 și 9, de unde rezultă că cauza incendiului nu a putut fi burnalele cari traversau pereții, de oare-ce camera de unde a început focul nu avea asemenea burnale prin pereți;

Considerând că de alt-fel acest viciu de construcțiune nici nu este de natură a fi stabilit prin depuneri de martori, ci prin expertisă făcută de un om special, ceia ce nu s'a făcut în cauză;

Considerând că aceste mansarde, ast-fel cum erau construite, au servit de mult timp la locuință, fără ca să fi pricinuit veri un incendiu până acum;

Considerând că în consecință nu s'a stabilit cu nimic că incendiul a fost provocat de culpa sa și faptul lui Bogacer și că prin urmare el nu poate fi răspunzător întru nimic, față de Radovici pentru daunele ce acesta ar fi suferit, chiar când aceste daune ar fi stabilite;

Pentru aceste motive, sunt de părere a se respinge apelul.

(s) V. Bossy.

INFORMAȚIUNI

Amicul și distinsul nostru colaborator D-l Grigore V. Maniu, a fost numit ca suplinitor la catedra de Drept comercial de la facultatea din București pe timpul concediului acordat titularului D-l T. Stelian.

BIBLIOGRAFIE

In editura tipografiei «Gutenberg» Ioseph Göbl, str. Doamnei 20, a apărut vol. II din

SCRIERI JURIDICE

DE

Alexandru Degré

coprinzând materii de procedură civilă, drept penal și procedură penală, și fiscale

— Prețul vol. 8 lei. — Pentru abonații *Dreptului* 6 lei —